

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ МЕНЕДЖМЕНТУ В УКРАЇНІ

*Збірник матеріалів
Всеукраїнської науково-практичної конференції*

Київ 2006

ББК 65.9(4УКР)290-2я43
К65

Рецензенти: *І. І. Дахно*, д-р екон. наук, проф.
Я. Ф. Радиш, д-р наук з держ. управління, проф.
Л. В. Лазоренко, канд. екон. наук, доц.

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол № 9 від 29.10.05)

Концептуальні засади формування менеджменту в Україні:
К65 36. матер. Всеукраїнської наук.-практ. конф. — К. : МАУП, 2006. — 352 с.

ISBN 966-608-544-5

До збірника наукових праць увійшли доповіді, які були представлені на пленарних і секційних засіданнях Всеукраїнської науково-практичної конференції “Концептуальні засади розвитку менеджменту в Україні”, і статті, запропоновані для обговорення в дискусіях.

Для науковців, освітян, менеджерів різних рівнів управління та для всіх, хто цікавиться проблемами менеджменту і розвитку управлінської думки в Україні.

ББК 65.9(4УКР)290-2я43

ISBN 966-608-544-5

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2006

Зміст

ПЕРЕДМОВА	7
<i>Розділ 1</i>	
КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ МЕНЕДЖМЕНТУ В УКРАЇНІ	10
Баєва О. В	
<i>Концептуальні засади підготовки фахівців з медичного та фармацевтичного менеджменту</i>	10
Колесніков Г. О.	
<i>Стан і напрями вдосконалення менеджменту та його організаційної культури в Україні</i>	17
Гавриш Я., Сулковський Л.	
<i>Етичні дилеми підготовки менеджерів</i>	25
Фещенко О. Л.	
<i>Концептуальні принципи регулювання та ефективного управління структурою промисловості</i>	31
Лопатенко Л. О.	
<i>Концептуальні засади розвитку операційного менеджменту в Україні</i>	41
Алькема В. Г.	
<i>Розвиток операційних систем трубопресового виробництва</i>	49
Кучер В. А.	
<i>Определение эффекта при реализации управленческого решения об объединении нескольких промышленных предприятий</i>	54
Мринська Т. С.	
<i>Пріоритетні напрями розвитку управління інноваційною діяльністю в сільському господарстві</i>	61
Гамаюнов В. Г.	
<i>Дидактический менеджмент в государственных механизмах управления образованием</i>	70
Малярєвський Ю. Д., Глебова Н. В.	
<i>Прийняття рішень з інвестування у поточну діяльність підприємства за допомогою використання методів кількісного аналізу</i>	74
Верхоглядова Н. І.	
<i>Конкурентоспроможність освіти в забезпеченні національних інтересів і сприяння добробуту суспільства</i>	82

Розділ 1
**КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ
МЕНЕДЖМЕНТУ В УКРАЇНІ**

УДК 61 (477) +(100)

БАЄВА О. В.,

д-р біолог. наук, проф.

(Міжрегіональна Академія управління персоналом, м. Київ)

**КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ
ФАХІВЦІВ З МЕДИЧНОГО ТА
ФАРМАЦЕВТИЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ**

Основною проблемою підприємницької діяльності в медицині та фармації є відсутність загальнодержавного досвіду підготовки менеджерів для галузі охорони здоров'я. Функції таких менеджерів не можуть виконувати фахівці, які закінчили медичні навчальні заклади, або менеджери та економісти, не обізнані зі специфікою галузі охорони здоров'я. Медичний та фармацевтичний бізнес висувають низку вимог до таких фахівців: вони повинні вміти планувати потреби медичної установи в матеріальних, фінансових, трудових ресурсах, а також бути обізнаними в бізнес-плануванні, упровадженні інноваційної політики, забезпеченні її рентабельності та конкурентоспроможності. У статті йдеться про досвід МАУП у сфері підготовки фахівців з медичного та фармацевтичного менеджменту.

Особливістю галузі охорони здоров'я є те, що організація роботи й управління лікувально-профілактичними закладами потребують керівників двох якісних рівнів: керівників лікувально-профілактичною роботою закладу; керівників, які забезпечують організацію планово-економічної та фінансової роботи закладу.

Міжнародний досвід країн з розвинутою системою охорони здоров'я свідчить про доцільність керівництва багатопрофільними

медичними установами спеціалістами, які здобули фах Health Service Management або Health Care Management.

Спеціаліст з медичного менеджменту може обіймати відповідні первинні посади, а також посади заступників відділів згідно з Державним класифікатором видів економічної діяльності ДК 009-96, з відповідними наказами Міністерства охорони здоров'я та штатними розкладами лікувально-діагностичних і профілактичних закладів державної і недержавної форм власності, організацій санітарно-епідеміологічної служби, служб постачання медичних закладів, аптечних організацій і баз, магазинів “Оптика”, “Медтехніка”, “Хімреактив”, будинків санітарної просвіти та центрів здоров'я, суспільних об'єднань і установ Червоного Хреста, установ управління в системі охорони здоров'я, приватних лікувально-профілактичних закладів тощо.

Крім того, перший досвід роботи в галузі добровільного медичного страхування засвідчив великий попит у якісно нових для нашої країни фахівців — страхових менеджерів.

З розвитком вітчизняної фармацевтичної промисловості та відкриттям на території України низки зарубіжних представництв фармацевтичних фірм і фірм з продажу медичного обладнання та інструментарію виникла потреба в маркетологах і менеджерах з продажу, озайомлених зі специфікою галузі охорони здоров'я.

Варіативні компоненти освітньо-кваліфікаційних характеристик для підготовки фахівців з медичного та фармацевтичного менеджменту формувались виходячи із вищезазначених потреб на ринку праці.

В Україні освітньо-кваліфікаційна характеристика випускника вищого навчального закладу є державним нормативним документом, в якому узагальнюється зміст освіти: ставиться мета освітньої та професійної підготовки; визначається місце бакалавра, спеціаліста або магістра з менеджменту в структурі системи охорони здоров'я; окреслюються вимоги до його компетенції [1; 2].

Відповідно до посад, які може обіймати випускник вищого навчального закладу, для фахівця з медичного та фармацевтичного менеджменту розроблено виробничі функції, типові завдання діяльності та вміння, потрібні для їх розв'язання. Особлива увага приділяється розробці перспективних та оперативних планів діяльності установи на ринку медичних послуг; організації технологічного процесу медичного обслуговування населення; створенню та управлінню матеріально-технічною базою медичних закладів; організації

діяльності з охорони праці; розробці стратегії та управління рекламною діяльністю медичного закладу; аналізу бухгалтерської та статистичної звітності підрозділів медичного закладу; аналізу та оцінці ефективності діяльності медичного закладу та його підрозділів в умовах конкуренції та інші завдання діяльності [3].

Навчальні плани та освітньо-професійні програми підготовки бакалаврів, спеціалістів і магістрів, які працюватимуть у галузях організації охорони здоров'я, медичного або фармацевтичного бізнесу, мають бути складені відповідно до освітньо-кваліфікаційних характеристик фахівців з урахуванням міжнародного досвіду підготовки фахівців відповідного напрямку.

Специфіка підготовки фахівців з медичного та фармацевтичного менеджменту в Міжрегіональній академії управління персоналом полягає у формуванні академічних груп з числа абітурієнтів, які мають диплом молодшого спеціаліста з напрямку “Медицина” і бажають продовжити навчання за спеціальністю “Менеджмент організацій”.

Отже, до початку занять у Міжрегіональній академії управління персоналом студенти здобули певний комплекс теоретичних знань і практичних навичок для роботи в галузі охорони здоров'я, а саме:

- ознайомилися з основними нозологічними одиницями хвороб, їх етіологією, патогенезом, клінікою, методами лікування та профілактики;
- оволоділи принципами надання медичної допомоги в амбулаторних і стаціонарних умовах у різних галузях медицини: терапія, хірургія, педіатрія, акушерство та гінекологія, неврологія, медицина катастроф тощо;
- уміють організувати належний догляд за хворими, лікувальне харчування, застосовувати методи лікувальної фізкультури, фізіотерапевтичне лікування та масаж;
- знають основні групи лікарських засобів, принципи медикаментозного забезпечення лікувально-профілактичних установ, вітчизняний та міжнародний ринок лікарських препаратів.

В Україні навчальні плани у вищих навчальних закладах складаються з двох частин: нормативної та вибіркової. Перша частина навчального плану, нормативна, повинна в повному обсязі включати Державний стандарт підготовки фахівців за спеціальністю “Менеджмент організацій”. Структурно-логічна схема підготовки фахівців з медичного та фармацевтичного менеджменту передбачає навчання за основними блоками: гуманітарний; фундаментальний; економіка,

фінанси та бухгалтерський облік; право; загального менеджменту і маркетингу; управління та економіка лікувально-профілактичними закладами; управління та економіка галузі фармації.

Блок навчальних дисциплін з фундаментальної підготовки є базовим для отримання спеціальних знань під час навчання у вищому навчальному закладі та після його закінчення. У першу чергу цей блок передбачає наскрізну щосеместрову комп'ютерну підготовку за такими напрямками: інформатика та комп'ютерна техніка; комп'ютерні мережі та телекомунікації; інформаційні технології в менеджменті; інформаційні технології в медицині; комп'ютерне забезпечення діловодства; інформаційні технології у фармації.

Крім того, практичні заняття з циклів загального менеджменту та управління в галузі охорони здоров'я передбачають застосування прикладних комп'ютерних програм.

Державна атестація спеціалістів за професійним спрямуванням “Менеджмент організацій” передбачає захист дипломної роботи, обов'язковою вимогою при написанні якої є використання прикладних комп'ютерних програм.

Підготовка фахівців з блоку навчальних дисциплін з економіки і бухгалтеріку передбачає теоретичне й практичне опанування комплексом навчальних дисциплін, що контролюється не лише за допомогою поточного та підсумкового контролю знань, а й при виконанні розрахункових робіт.

Структурно-логічна схема економічної підготовки фахівців така: основи економічних теорій — макроекономіка — мікроекономіка — економіка підприємства — фінанси — фінанси установи — міжнародні економічні відносини — економіка і фінанси медичного закладу [1].

Підготовка фахівців з бухгалтерського обліку передбачає послідовне та узгоджене вивчення таких навчальних дисциплін: гроші і кредит; бухгалтерський облік; аудит.

Отже, через засвоєння теоретичних і практичних знань з економіки та бухгалтерського обліку в майбутнього фахівця формуються вміння та навички:

- розробки та економічного обґрунтування заходів впровадження нових форм і методів медичної допомоги та сервісу;
- розрахунку потреби в обігових коштах, матеріалах та обладнанні з використанням нормативно-технічної документації;
- розрахунку фінансових витрат для оптимального забезпечення матеріально-технічної бази закладу охорони здоров'я,

розробки заходів оптимізації використання матеріально-технічних ресурсів, обґрунтування обсягів матеріально-технічного забезпечення медичного закладу;

- розрахунку цін на медичні послуги та контролю їх встановлення;
- здійснення оперативного контролю за витратами закладу охорони здоров'я;
- розрахунку витрат і забезпечення дотримання нормативів робочого часу згідно з трудовим законодавством України, аналізу використання робочого часу працівниками;
- формування міжгалузевих і міжнародних зв'язків на основі економічного суверенітету.

Одним із основних блоків навчальних дисциплін при підготовці бакалавра, спеціаліста та магістра є “Загальний менеджмент”, що базується на теоретичних знаннях і практичних навичках, отриманих студентом під час вивчення навчальних дисциплін фундаментально та економічного блоків.

Цей комплекс охоплює такі змістовні модулі: основи менеджменту; управління персоналом; інвестиційний менеджмент; операційний менеджмент; управління проектом; фінансовий менеджмент; стратегічний менеджмент; інноваційний менеджмент, організаційна культура та ситуаційний менеджмент [1; 2]. Звичайно, у підготовці майбутніх менеджерів співвідношення між лекціями, практичними заняттями, тренінгами, практичною підготовкою має переважати друга (практична) частина [4].

Засвоєння комплексу навчальних дисциплін з менеджменту дає змогу майбутньому менеджерів готуватися до основних напрямів своєї діяльності: інформаційно-аналітичної; організаційно-управлінської та адміністративно-господарської.

Спеціальну підготовку майбутні фахівці здобувають у процесі вивчення навчального блоку “Управління та економіка охорони здоров'я”. За освітньо-професійними програмами підготовки майбутні фахівці повинні оволодіти знаннями та практичними навичками з таких змістовних модулів для навчання за освітньо-кваліфікаційним рівнем “Бакалавр”: основи менеджменту охорони здоров'я; організаційно-правові засади менеджменту охорони здоров'я; медична техніка; страхова медицина; підприємництво в охороні здоров'я; облік і звітність в охороні здоров'я; соціальна медицина (або управління громадським здоров'ям, за вибором студента); інформаційне

забезпечення діяльності в охороні здоров'я (або медична статистика, за вибором студента).

Майбутні спеціалісти та магістри з медичного та фармацевтичного менеджменту повинні оволодіти теоретичними знаннями та практичними навичками і вміннями з таких змістовних модулів: медичний та фармацевтичний менеджмент; аналіз діяльності медичних закладів; маркетинг у медицині та фармації; санітарно-гігієнічне забезпечення роботи закладів охорони здоров'я; державна політика в галузі охорони здоров'я (або методи прийняття управлінських рішень, за вибором студента).

Опанувавши теоретичними знаннями та отримавши певні практичні навички і вміння, фахівець з медичного та фармацевтичного менеджменту вмітиме:

- вирішувати питання оперативного та стратегічного планування, фінансування, матеріально-технічного постачання лікувально-профілактичного закладу;
- забезпечувати облік і звітність лікувально-профілактичного закладу;
- організовувати і контролювати технологічний процес медичного обслуговування населення;
- організовувати маркетингові дослідження та забезпечувати ефективну рекламу організацій у галузі охорони здоров'я;
- вирішувати кадрові питання в закладах галузі охорони здоров'я;
- уміти складати бізнес-план проекту в галузі охорони здоров'я;
- проводити та контролювати розрахунки за надану медичну послугу;
- визначати вплив зовнішніх чинників на результати діяльності лікувально-профілактичного закладу;
- вибирати та впроваджувати варіанти співпраці із суб'єктами зовнішнього середовища, використовуючи нормативно-правові інструменти та враховуючи умови діяльності медичного або фармацевтичного закладу.

Звичайно, що перший досвід, набутий Міжрегіональною академією управління персоналом у сфері підготовки фахівців з медичного та фармацевтичного менеджменту, потребує подальшого вдосконалення. Навчально-методичний комплекс спеціальності взагалі та навчально-методичний комплекс кожної навчальної дисципліни зокре-

ма має змінюватися одночасно зі змінами на ринку медичних послуг і з формуванням нової нормативно-правової бази охорони здоров'я України.

Література

1. *ГСВО*. Освітньо-кваліфікаційна характеристика та освітньо-професійна програма підготовки бакалавра напряму підготовки 0502 “Менеджмент”. — К.: Мін-во освіти і науки України, 2001. — 59 с.
2. *ГСВО*. Освітньо-кваліфікаційна характеристика та освітньо-професійна програма підготовки спеціаліста за спеціальністю 7.050201 “Менеджмент організацій”. — К.: Мін-во освіти і науки України, 2001. — 39 с.
3. *Баєва О. В.* Формування напряму та стратегії підготовки менеджерів для галузі охорони здоров'я // Вісник Української Академії державного управління при Президенті України. — 2003. — № 1. — С. 233–236.
4. *Ушакова Н. М.* Як подолають перешкоди вітчизняні ВНЗ, що готують ділову еліту // Сінергія. — 2003. — № 3 (7). — С. 11–15.